

GRAFICA DE CARTE PENTRU COPII ÎN VIZIUNEA LUI ALEXEI COLÎBNEAC

Ana Maria COLUN^{1*}

¹Universitatea Tehnică a Moldovei, Facultatea Textile și Poligrafie, Departamentul Design și Tehnologii Poligrafice, gr. DTP-181, Chișinău, Republica Moldova

*Autorul corespondent: Colun, Ana-Maria, ana.colun@ntp.utm.md

Rezumat. *Alexei Colîbneac este artistul plastic înzestrat cu talent nativ cât și cu o cultură aleasă. Mânuieste cu dibăcie expresivismul culorilor, utilizând o diversitate de tehnici și instrumente. Pictorul are o predilecție aparte pentru grafica de carte, fiecare ediție fiind îmbrăcată în propria sa haină de identitate grafică care o deosebește de altele. Cărțile pentru copii ilustrate au un loc aparte în activitate graficianului Alexei Colîbneac. Soluția estetică a graficii de carte pentru copii, accețiunea și interpretarea de către micii cititori depinde direct de educația estetică dezvoltată și a percepției vizuale. Renumit pentru grafica de carte pentru copii prin care creează o lume aparte, care are rolul de zidire, nu distorsionează percepția celor mici asupra realității, ci utilizând diverse mijloace de expresie, umorul, face ca acestea să promoveze diverse concepte educaționale, de formare a personalității umane. Opera lui e vastă, fiecărui element constituint (culoare, figuri, simboluri, modul de amplasare, tehnici de realizare) atribuindu-se o conotație aparte.*

Cuvinte cheie: *ilustrații, grafician basarabean, copertă, ediții.*

Introducere

Alexei Colîbneac este artistul basarabean cunoscut atât prin talentul înnăscut, cât și a studiilor profesionale realizate, mai întâi la Școala Republicană de Arte din Chișinău (Colegiul de Arte Plastice "A. Plămădeala"), după care în atelierul de arte grafice al Facultății de Arte Plastice din Sankt Petersburg. Grafica redată prin desenul în creion, tuș-peniță, acuarelă, guașă, linogravură monocromă și policromă, în tehnica gravurii în metal, acvaforte hașurat și acvatintă, litografie, arta caracterelor scrise, arta monumental decorativă este ceea ce îl reprezintă pe maestru.

Inspirat de activitatea cu copii, susțin criticii de artă, în calitatea sa de profesor la Școala-Internat de Arte Plastice pentru copii din orașul Chișinău, se afirmă drept unul din cei mai valoroși artiști în grafica de carte pentru copii. În aceste circumstanțe, graficianul își creează niște principii de care urmează să se ghideze toată viața, el afirmă: "...în dorința aprinsă a copiilor de a descifra și înțelege imaginea, se manifestă, în primul rând, unul dintre misterele ce țin de universul frumosului. Linia, pata de ton sau culoarea, reliefând natura sau acțiunea, sunt menite să-l captiveze pe copil, valoarea estetică și mesajul etico-moral al imaginii depinzând total de măiestria pictorului, de profunzimea cunoștințelor sale despre viață, despre oameni și despre timpul în care trăiește. În această ordine de idei, principiul realismului cu metodele sale de creație reprezintă un instrument eficient și puternic în arsenalul mijloacelor de expresie ale artistului plastic care activează în domeniul graficii de carte..." [1].

Ilustrațiile sale de carte au crescut și educat nu doar o singură generație, deși opera graficianului este puțin analizată. Pentru fiecare ediție de carte, graficianul *Alexei Colîbneac* utilizează tehnici diferite de reprezentare, aducând realitatea sub diverse forme a ilustrațiilor [2].

Subiectul măiestriei graficianului Alexei Colîbneac s-a proliferat în opera literară ilustrată a autorilor: Vasile Alexandri, Ion Creangă, Spiridon Vangheli, Nicolae Dabija, Ion Druță, Leonida Lari, Barbu Delavrancea, Claudia Partole, Cezar Petrescu, etc.

Grafica de carte pentru ediția „Povești de când Păsărel era mic”, Nicolae Dabija

Unul dintre cele mai importante proiecte la care a lucrat *Alexei Colîbneac* este cartea lui *Nicolaie Dabija* „*Povești de când Păsărel era mic*”, tipărită de editura „Literatură Artistică”, în anul 1980, fiind finisată în copertă flexibilă (tip de finisare nr. 2), într-un tiraj de 30000,0 de exemplare. Coperta este realizată în policromie, ilustrația redând într-o formă generalizată conținutul operei, fiind o inițiere în poveste la etapa primară. Atât coperta, cât și desenele amplasate pe cele doua forzațuri, sunt decorate cu ornamente, la fel și caseta tehnică, sunt realizate monocrom, desen tuș-peniță, contur îmbinat cu laviu.

Ediția „*Povești de când Păsărel era mic*” (figura 1) conține frontispiciu, iar paginile de interior prezintă ilustrații de jumătate de pagină și 10 ilustrații în desfășurata deschiderii ediției. Ilustrațiile sunt realizate în tehnica desenului cu penița, îmbinată cu tehnica picturii în acuarelă, aplicată în tonalități fine, transparente, culorile având nuanțe pure, amestecul de culori lipsind în general. În mare parte, imaginile din interiorul ediției sunt desfășurate pe două pagini, în partea de jos extinzându-se spre interiorul paginii. Textul este situat simetric în raport cu elementele laterale, de sus ale paginii, fiind bine echilibrat cu ilustrațiile care vin să completeze imaginea poveștii. Insectele, obiectele, plantele- elementele care formează compoziția sunt antrenate într-o luptă continuă. Ilustrațiile sunt dinamice, corelând cu conținutul literar.

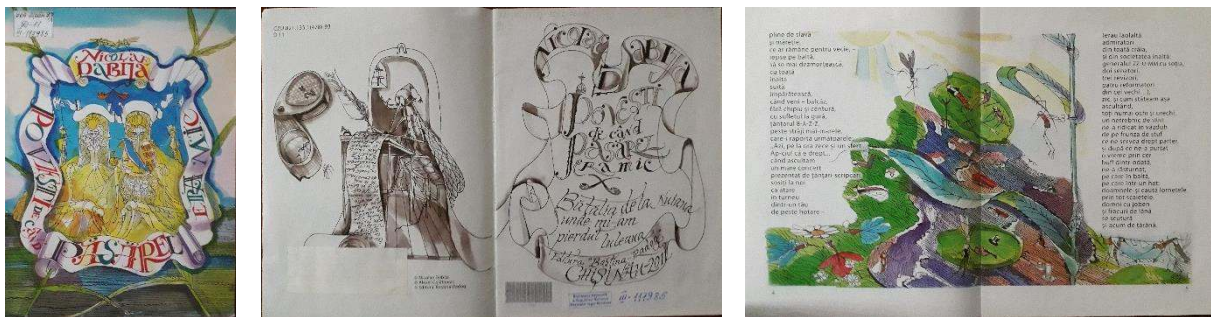


Figura 1. Grafica ediției ”Povești de când Păsărel era mic” (copertă, frontispiciu, pagină de interior), grafica de carte - Alexei Colîbneac [3]

Grafica de carte pentru ediția ”Punguța cu doi bani” de Ion Creangă

Ilustrațiile la ediția „*Punguța cu doi bani*” de *Ion Creangă* i-au adus pictorului *Alexei Colîbneac* *Diploma de Onoare a IBBY 2006*. Editată de Editura „Prut Internațional”, ediția de carte surprinde prin multitudinea de culori și ornamente, dar și umorul fin cu care artistul și-a înzestrat personajele, atribuindu-le calități umane.

Coperta (figura 2) ilustrează naratorul poveștii – *Cucoșul*, într-o manieră sofisticată, imagine care rămâne perceptibilă și în amintirea adulților, ilustrația este dinamică, simetrică, unică ca stilistică și reprezentare. Imaginea de ansamblu este realizată în acuarelă, cu elemente de tuș-peniță pentru reprezentarea detaliată a ornamentelor și decorului de pe vestimentația personajului.



Figura 2. Ilustrații din ediția „Punguța cu doi bani” (coperta, pagini din interior) de Ion Creangă, grafica de carte-Alexei Colîbneac [4]

Impetuozitatea *Cucoșului* de pe copertă este evidențiată prin lucrarea detaliată a acestui personaj, prin îmbrăcarea și încălțarea acestuia asemeni omului cu „bundiță”, cizme cu piteni, decorarea cu salbă de bănuți prezente în costumul național tradițional, atribuirea calităților umane: îngâmfare, mândria de sine, etc.

În acest sens, Alexandru Stahi, avea să remarce că, *Alexei Colâbneac este unul din pușinii artiști plastici de la noi, ale cărui lucrări pun în valoare deopotrivă talentul creatorului și o cultură bine asimilată. Capacitatea de a glosa pe marginea operei sale probează respectul față de cuvânt – calitate mai rar întâlnită în lumea plasticienilor basarabeni – și o propensiune pentru interpretare, pentru lectura critică a semnului grafic* [1].

Pe frontispiciul ediției de carte găsim același *Cucos*, reprezentat într-o manieră mai simplă în raport cu coperta, imaginea este centrată, echilibrată; partea de jos a paginii corelează cu cea de sus, accentuând marea Cucoșului.

În interior imaginile înfățișează viața cotidiană a bătrânilor și peripețiile *Cucoșului*, fiind redată o imagine constructivă a vieții țăranilor în toată complexitatea și cu toate greutățile și frumusețea ei. Ilustrațiile sunt echilibrate, amplasate în mare parte pe desfășurata a două pagini alăturate, elementele compoziționale fiind poziționate spre zonele laterale, exterioare ale formatului compoziției. Un element distinctiv al graficii lucrării, care integrează compozițional toate paginile ediției este zona orizontală de jos, reprezentată de un „țol”, covor multicolor, tradițional. Toată grafica acestei ediții prezintă o căldură aparte datorită diversității elementelor din cultură națională utilizate la reproducerea scenelor: cromatica, elementele de uz cotidian din gospodăriile țărănești: roata de car, cămașele din in în care sunt îmbrăcate personajele, maniera de îmbrăodire a babei, „panerul/cobocul” cu porumb, imaginea gospodăriei țărănești cu gardul din nuiele, fântâna cu colac și cu ciutură, „chăchițele de fân din curte”, găinile care își caută de treaba lor prin curte, cuptorul, etc. Imaginile sunt realizate în guaș detaliile și accentele fiind puse prin tehnica tuș-peniță. E prezent amestecul de culori, lumina și umbra. În parcursul operei se remarcă un dinamism precoce, care corelează cu firul narativ descris în operă. Imaginea rămasă în amintirea oricărui copil din orice generație este ilustrația supradimensionată a *cucoșului* mândru și sigur de sine care înghite vistieria boierului, inclusiv cirezile de vaci, „*cucoșul* său era ceva de spăriet: elefantul și se părea purice pe lângă acest cocoș”.

Cartea se sfârșește cu coperta de pe pagina 4, compoziția redând același ton tradițional prin reprezentarea „țolului” realizat din linii drepte sau perpendiculare, echilibrate ca formă și culoare, în centru operei fiind reprezentată punguța, care pe lângă guaș ca element de constituire, are detalii realizate cu penița.

Grafica de carte pentru ediția „Capra cu trei iezi” de Ion Creangă

Pentru realizare ilustrațiilor la povestea „*Capra cu trei iezi*”, artistul *Alexei Colîbneac* (figura 3) întuneacă paleta de culori, folosește chiar pe copertă culoarea albastră, ceea ce proliferază și mai mult dramatismul operei. În calitate de tehnică artistică folosește guașul, iar pentru detalii și ornamente lucrul cu tuș și cerneală.

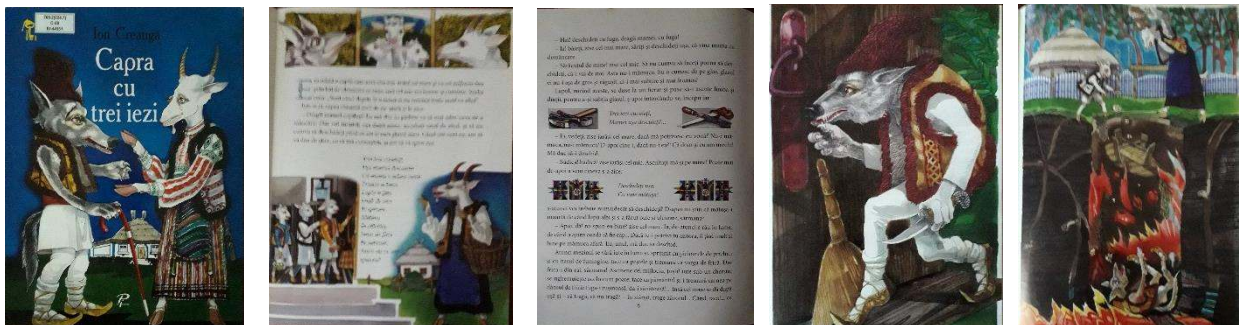


Figura 3. Ilustrațiile la ediția „*Capra cu trei iezi*” (copertă, pagini de interior), grafica de carte-Alexei Colîbneac [5]

Coperta vine ca un scurt rezumat al poveștii în prim plan, pe copertă e reprezentată mama-capră îndurerată și personajul negativ – lupul, aranjarea simetrică conduce la ideea de concurență, rivalitate, lupta între forțele contradictorii, bățul înclinat spre capră înfățișează intențiile rele, posibilul atac. Personajele poartă haine tradiționale românești, elemente vestimentare cu o conotație aparte. Casa din planul doi, acoperită cu stuf și paie sugerează perioada și spațiul istoric unde decurge toată acțiunea. Pe coperta din spate, într-un format mai mic ca dimensiune, este reprezentat momentul idilic din viața cotidiană a familiei, compoziția e de tip deschis, norii întretaie fundalul, făcând o conexiune cu acesta. Fundalul de culoare albastră, realizat într-o cromatică mai întunecată reprezintă un element contradictoriu, pe de o parte acesta prezintă amplificarea durerii caprei, din alt punct de vedere însă, este o culoare a echilibrului, ce pare să denote speranță.

În interior, imaginile sunt reprezentate secvențial, încadrându-se pe o singură pagină fiind ilustrate mai multe scene care înfățișează derularea acțiunii. Imaginile sunt dimensionate proporțional, simetrice, creând o imagine de ansamblu completă. Un element special, este reprezentarea grafică la scară redusă a elementelor descrise în poveste (de exemplu: mămăliga, instrumentele fierarului, cu care i-a ascuțit glasul lupului), acestea au atât o conotație educativă, menită să explice unele noțiuni aparent neclare pentru copii, cât și una cultural-estetică, amplasarea simetrică echilibrează compoziția, conferind o notă de aerare a textului.

Concluzii

Ilustrațiile graficianului *Alexei Colîbneac* impresionează prin originalitate și expresionism, metafora surprinsă în produsul artistic susține creșterea competențelor educaționale, culturale și estetice ale copiilor. Lucrările integrează claritatea, realitatea vieții cotidiene, creând o imagine de ansamblu menită să dezvolte imaginația copiilor și formarea personalităților cu verticalitate, valorile cărora nu vor fi înlocuite în timp.

Lucrările maestrului inspiră și vor constitui surse de reper în studiul graficii de carte pentru cei preocupați și pasionați de arta edițiilor de carte.

Conducător: Viorica CAZAC, conf. univ., dr.

Referințe

1. BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA, *Alexei Colîbneac, bibliografie*, Moldavica, Chișinău, 2007.
2. LUNGU, A. Colecția Vermisaj: Alexei Colîbneac. Căderea în păcat. În *Atelier*, 2004. pp. 6-10.
3. DABIJA, N. *Povești de când păsărel era mic*. Chișinău: Literatură Artistică, 1980.
4. CREANGĂ, I. *Punguța cu doi bani*, Chișinău: Prut Internațional, 2004.
5. CREANGĂ, I. *Capra cu trei iezi*. Chișinău: Prut Internațional, 2011.